№ 4 თებერვალი

1832 წელსა.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

106.

F 3179

სალიტერატურო ნაწილი

ტფილისის უწყებანი

ქართული ისტორია.

მეფობა ირაკლის მეორისა.

განგრძელება.

წელსა 1752-სა მეფეთა, თეიმურაზმან და ირაკლიმან განიზრახეს წარსვლა ჯარისა ზედა და დასაპყრობელად შაქისა და შირვანისა, ამისთჳს შეკრიბეს ყოველნი თჳსნი ჯარნი და წარვიდნენ ლაშქრად, იორსაზედა მათთანა შეერთდნენ: განჯისა და ყარაბაღის ხანნი თჳსის ჯარით. დაუტევეს ჯარი და განვიდნენ იმის ქუემო აგრისზედ, მუნ მივიდა თჳსის ჯარით ნუხის ხანი აჯიჩალაბი, რომლისათანაცა შეერთდნენ, ჯარნი

ნიცა და დადგნენ პირისპირ მის ტფილისა, სადაცა იდგნენ მეფენი. აჯი-ჩალაბი იდუმალ ეზრახა მეფეთა თანა მ[illegible]რთა და გარდაიბირნა იგინი. მეორეს დღეს მომზადებულთა საბრძოლველად იწყეს ძლიერი ომი. მეფენი დაწყობილის დასტებით ძლიერად ეკვეთნენ მტერსა და ორი გამაგრებული სანგარი დააგდებინეს და სრულებით დაამარცხეს ჯარი აჯი-ჩალაბისა. ჩინებულს ამას საქმესა შინა ქართველნი, და საკუთრად კახელნი იბრძოდნენ გარდამეტებულის სიმხნითა; გარნა სამწუხაროდ მხნეობა მათი არა დაგვირგვინდა წარმატებითა. ოდეს აჯი ჩალაბი მიუხდა ხანთა, პირობისამებრ უწინარეს მისვლისა მისისა, გაიქცნენ იგინი, ამისგამო ქართველთ მხედრობაცა აირია და იწყო უკუნ-წევა. მეფეთ ვერღარ შეიძლეს დაყენება მტრისა და იძულებულ იყვნენ უკუქცევად. ესრეთითა სახითა დაკარგეს მრავალი რიცხვი მხედრობისა, მოვიდნენ იგინი ტფილისს.

წელსა ამას გამოცხადდა ასპარეზსა ზედა ბრძოლისასა აზათ-ხანი, რომელიცა იწოდებოდა მართებლად ადრიბეჟანის სამფლობელოსა, და თვით მპყრობელად ყოვლისა სპარსეთისა. — ბრძანებითა მისითა მუსა-ხანი შემოადგა ჯარითა თვისითა ერევნის ციხესა, და მას შინა მყოფთა შეუკრა გზა. შეშინებულთა ერევნელთა ჰპოვეს ღონისძიება, აცნობეს მეფეთა მდგ-

მტერთ ბუ თვისი და წარმოუდგინეს მას, რომელ დამორჩილე-ბულთა და მძლეველთა ხარჯისათა აქუსთ კანონი მფარველ-მისა მათისა, ამისგამო ჰსთხოვეს მტრისაგან დაფარვასა მეფეთა ჰყვეს რჩევა და ნებისა მებრ თეიმურაზისა, ირაკლი, წარვიდა ჯარითა განთავისუფლებისათვს ერევნისა. მუსა ხან მან ჰსცნა რა მისვლა ჯარის ირაკლისა, დაუტევა ერევნის ციხე და განერიდა; ხოლო ირაკლი მივიდა ერევანს და მეჭირვეულთა მისცა საზრდელი.

ირაკლი გამობრუნდა რა მუნიდგან, დადგა მშვენიერ ადგილს ყარასუზე ერევნის მახლობლად, სადამის შორის მუსა-ხანმან აცნობა ყოველი მოქმედება ირაკლისა აზატ-ხანს, რომელიცა იმყოფებოდა მაშინ თავრიზსა შინა. განძვინებულმან აზატ-ხანმან, შეკრიბა ოთხმოც და ათასი მხედარი, მათ შორის ავღანნი იყო ათორმეტი ათასი კაცი, აქვნდათ ათორმეტი ზარბაზანი, ორასი ზამბურაკი, მოვიდა გარნიჩაიზედ და დადგა. ოდეს ჰსცნა მისვლა მისი მეფემან ირაკლიმ, მიუწოდა მან ყოველთა ქართველთა დიდთა კაცთა და ჰყო რჩევა. აზრნი იყვნენ სხუა და სხუანი; უმეტესი ნაწილი არჩევდა დაბრუნებასა და მაშინ მხოლოდ ბრძოლასა მტრისათანა, ოდეს მოჰყვებოდა ქართლის ჯარსა და მოეწევა. უშიშროება, მხედრობითი სული და სიყვარული მამულისა არ უტევებდნენ

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მეფესა, ირაკლისა თანჰმობამ ამრთა თანა დიდთა კაცთა,
ჰსთქვა მან: ,, ეხლა არა არს დრო გაქცევისა
-თ ,, ჰსცნობს მტერი სიმხდალესა ჩუენსა, იგი მოუცდელად
,, მოგვეწევა გზასა ზედა და არცა ერთსა ჩუენგანსა გაგვიტევებს
,, ცოცხალსა. ესეც რომ არ შეგვემთხვას, მე არ მინდა
,, უომრად წარსვლა. განვაცხადებ საბასა ჩემსა! ვეცადნეთ,
,, მეგობარნო, ანუ ვადიდოთ სახელი ჩუენი მსგავსად წინა-
,, პართა, ანუ დავიხოცნეთ! ყოველთავე უწყით, რომელ
,, სიკვდილის შვილნი ვართ: ადრე თუ გვიან უნდა მოვკვდეთ
,, უკეთესია დავიხოცნეთ დიდებითა, ვიდრე ელა გომბისა შინა.''
მეორეს დღეს აღრიცხა მხედრობაჲ თჳსი, რომელიცა იყო
სამი ათასი. ხუთასი კაცი მეფემ და ბარგის კაცი დაუტევა
სანგარში და თჳთ დანაშთენის ორიათას ხუთასის კაცით,
წარვიდა შესაბმელად მტრისა. წარვიდნენ რა მცირედი გზა,
იხილეს აღა-ხანი, რომელიცა მოდიოდა მრავალ რიცხვის
და ასტებად დაწყობილის ჯარითა. მაშინ გარდაჰკრა მეფე
ირაკლი ცხენიდამ და ჰსთხოვა ცრემლით შემწეობა ყოვლად-
უძლიერესსა. შემდგომ მხიარულისა გულითა უთხრა მხედარ-
თა თჳსთა: ,, ჩემნო ძმანო და შვილნო, ნუ შეჰკრთებით,
,, ნუ შეშინდებით რიცხჳსაგან მტერთასა, რამდენ უმეტეს არს
,, რიცხჳ მათი, ესოდენ უმეტეს იქმნების ძლევაჲ ნუ

„მგონებთ, რომელ მე სისხლსა თქვენსა ვჰღვრიდე
„ცელებისათჳს სამფლობელოთა ჩემთა და განძლიერებისათჳს
„შემძლებელობისა ჩემისა! არა! მე მივალ დასაფარველად
„მამულისა ჩემისა და საყვარელთა ქვეშევრდომთა ჩემთა.
„განმკნეველით, აღრიცხეთ ჩინებულნი საქმენი წინაპართა
„ჩუენთანი! მოიგონეთ მეფის გიორგის ძლევა მცირის ჯარ-
„თა ყანდაარში.— ღვაწლნი ესე უწყიან სპარსთა: იგინი
„ვერ ივადრებენ იმედებად მცირისა რიცხჳსა ჩუენისა მათ
„იციან, რომელ თქვენცა მათგანნი ქართველნი ხართ.— მე-
„გობარნო ჩემნო! გამიგონეთ მიიყურადღეთ რჩევანი ჩემნი,
„მიიღეთ მაგალითი ჩემგან. ვიდრე მე არ ვესროლო, თქვენ
„ნუ რა რაზმსა მიიღებთ წინათ. ხოლო რა ვესროლო მე,
„მაშინ ერთად ესროლეთ. ღმერთი შეგვეწევა."

დარწმუნებულთა სიტყჳთა ამით მხედართა, აღუთქვეს არა დაზოგჳა თავისა თჳსისა აღსრულებისათჳს ნებისა მეფისა თჳსისა.— მაშინ მეფე აღმხედრდა და წარუძღუა წინ. ჯარი მის ყამზა შეუდგა მაგალითისა მისსა და ერთნი მხოლოდ თათარნა,— რომელნიცა იყვნენ ხუთასს კაცამდე უკუნდგნენ მოქმედებისა-გან, რომელთაცა აქვნდათ განზრახვა, რათა შემდგომ მე-ერთდნენ მხარესა მას, რომელიცა გაიმარჯვებს.— ერთი მათგანი ერევნელი თათარი აირუმის სულთანი, ალავერდ...

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დაშთა მეფისთანა. - მეფემან ირაკლიმან იხილა რა დამარცხება
ჯარისა, გადმოხტა ცხენიდამ და მკვდარი მოკლულ[illegible] და
ცრემლით ჯვარსა მაცხოვრისასა დროსა ამას სპარსელნი
თათარნი მივიდნენ ჯართან და ჰკითხეს: ,, ჯარო! უკეთუ გაქვს
ლოცვა, ... [illegible] ხსენებული! [illegible] ჯარის ახლოს.
შემდგომად მისსა მეფე ირაკლი უბრძანა ჯარსა თვისსა ... [illegible],
[illegible] მცირედ მიიღო წინ და [illegible] მტერსა; მაშინ მეფის [illegible]
[illegible] უბრძანა [illegible] თვისსა, მსწრაფლად მოიყვანნ
[illegible]. სპარსელთა ჯარმან იწყო მოძრაობა და გარემო
[illegible], გარნა ქართველნი იდგნენ უშიშრად და ელოდნენ
[illegible] მეფისასა.— დროსა ამას ერთი ხანჯალი უწარ-
[illegible] სწრაფად ზედა მივიდა ... ხანჯლით და ჰკითხა, რათა
[illegible] ერისა [illegible] მას, გამოვიდეს წინა, დაჯდა [illegible]
მეფე ირაკლი და [illegible] იგი [illegible], გამოვიდა ირა-
[illegible] და მეფის [illegible] დაიყვირა: , ვინ ირაკლი ხარ
([illegible] მეფე ირაკლი) ირაკლი მყისვე გამოვიდა და [illegible]
[illegible] მასთან, მას: ,, უკეთუ შენ ხარ ირაკლი, აქა
[illegible] მას, იგი [illegible] წინაშე შენსა. ' ხანჯლით [illegible]
[illegible] ირაკლის ხელთ მეფემან დაუყვირა: ' აჰა შენ [illegible]
[illegible] გაზრდისათვის ' და მყისვე დასცა გვერდში თოფი და
[illegible] ცხენიდამ [illegible] მისსა ზედა, იხილე [illegible]

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ქართველთა მჴნეობა და ღვაწლი მეფისა თჳსისა, - განაკჳრვებდნენ. მას წინა ერთობ დაუწყეს ბრძოლა მტერსა და პირველ, რომელსაზედ ფრიად მრავალი სპარსთაგანი მოკლეს ირაკლი მეფე ცხენზედ და უშიშრად ძლიერსა ომსა შინა ჰფარავ-და და აქეზებდა მჴედრობასა თჳსსა და უბრძანებდა, რათა ძლიერად ეკვეთნენ მტერსა, დაამარცხა იგი, დაანთხია ლტო-ლვილნი სამისდეკვა შორის. ბრძოლასა ამას იყო იგნისის თავჭალისა-საქმესა მას შინა გაუგდებინეს მტერსა ოთხმეტი ზარბაზანი, ორასი ზამბურაკი, ყოველნი დროშანი, ათასი აქლემი, ორი-ათას ხუთასი კარავი, მრავალი საჭურველი, ცხენნი და ჯორ-ნი, ეგრეთვე დაიჭირეს მრავალნი ტყვენი.

ყოველსა ჟამსა მოქმედებისა თათარი ალავერდი სულ-თანი მოუშორებლად იმყოფებოდა მეფეს ირაკლისთან და მხნედ იბრძოდა ... ნაკურთხებული ძლიერებისაგან ჯუარისა, რომე-ლიდ ეტყოდა: ხან, მან სარწმუნოებამ (ესე იგი, ჯუარი-მე ვიქმნები შენთჳს მსხვერპლად) და უწოდა რომელ ქარ-თველთა არა ძალითა თჳსითა გაიმარჯვეს, არამედ ძლიერე-ბითა ჯუარისათა

მეფე ირაკლიმან მიიღო რა ჩინებული ძლევა ამაგხანსა ზედა ალავერდი რა მადლობა ყოვლად შემძლებელსა, მოიქცა ღლე-

სასწაულობითა ტფილისსა შინა (*)

ს. დ. . . .

ე ლ ე ნ ა .

ანეკდოტი ანუ ღირს სახსოვარი შემთხვეულება ათ რვა ას-
ტისა საუკუნოჲსა.

ელენა და ამირან იყვნენ შეკრულნი სიყვარულის კავშირითა. ელენას მამასა ომანსა ამირანმან ჰსთხოვა ქალი მისი, რომელსაცა ჰრაცხდა უკეთ თვისს მეუღლედ; გარნა ომანმან უარჰყო წინადადება ამირანისა: ვინაჲდგან ხარისხსა ღირსებისა თვისისასა განავრცელებდა ფრიად მორს და ჰრაცხდა უმაღლესად! ქალსაცა თვისსა აღუკრძალა, რათა არაოდეს იხილოს საყვარელი თვისი. განწირულებასა შინა ამირანმან ჰპოვა ღონისძიება ელენეს ნახვისა და საუბრობისა: მან განუცხადა ყოველი სურვილი მწუხარისა გულისა თვისის; ამირანმან

(*) შემდგომი მეფის ირაკლის ისტორია დასასრულადმდე იქმნების დაბეჭდილი სხვა დროს.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

უთხრა ელენას: „თუ სადამე ჯერ მიჩნს მე დაკარგვა ბედნიერებისა მამა თავიცა ჩემი უნდა დაიკარგოს; დავუტოვებ მამულსა ჩემსა და ვეძიებ სიკვდილსა მხედართა შორის რომლისამე სახელმწიფოებისათა.“ — შეწუხებული ელენა ფრიად შეცადი-ნებოდა, რათა დააცვევინოს კაზრი იგი, ესაუბრებოდა თჳსისა სიმწარისათჳს; გარნა არა რაჲ შემძლებელიყო შეცვლად ამირანისა. უბედური ქალი არა შევს მას კელსა, უსვებს ცრე-მლითა და მიიკრავს გულსა ზედა თჳსსა, შეჰხედავს მას სიტ-რფითა და ეტყვის: „ამირან! მიპასუხე: რაჲ ვჰყო!...“ — „შემომხედე მე“ დაიყვირა მან, გამოიქცა ფიცხელის მამისაგან, რომელიცა ქალსა თჳსსა ამსხვერპლებს გულისა-თქმათა თჳსთა; განვამშორო წინაშე მეუფისა, ფიცნი, დამტკიცებულნი ბუნებითა! განამშორა მან სიფიცხით თქმა: ელენა! ჩუენ ვშობილვართ ურთიერთისათჳს; შენ ძალგიძს ორგულება და არა დავიწყება ჩემი; შენ ბრალეულ იქმნები და უბედური, და მით მოასწრაფებ სიკვდილსა ჩემსა!“ კმა მისი დაურღვევლად გოდებითა; დადუმდა იგი და იჩვენებოდა, რომელ იდგა გაქვავებული. ელენასა ესმა კმა - გაქცევად, და დატევე-ბად სახლობისა, ვითარცა უკუნისქცია კელი ამირანისა და შეიქმნა იგიცა მსგავსად მისსა, ვითარცა ქვა. კმა ბუ-ნებისა და კვნესანი სიყვარულისანი ჰგლეჯდნენ სულსა მისსა:

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

სახესა ზედა მისსა ჰსჩნდნენ ჭრდილნი გულისანი. დასასრულ, გამოართჳა მან ამირანსა ქელი და თჳნიერ არცა ერთისა სიტყვისა, ორნივე მიეფარნენ საფარსა ქვეშე ღამისასა. მეორეს დღეს წინაშე საკურთხევლისა განამეორეს მათ ხშირად მათ მიერ წარმოთქმულნი ფიცნი ერთგულებისანი და შეერთდნენ კავშირითა ქორწინებისათა.

ომანმან ჰსცნა რა გაქცევა ქალისა თჳსისა, ყოველს მხარეს წარგზავნნა კაცნი, რათა ეძიონ იგი და სადაცა იყოს ჰპოვონ. შესაძრწოლეველი უბედურისა ქალისა ცუდ იქმნა, იგი მოაქციეს მშობლის სახლად. მოწყლულსა მოუძლურებულსა ამირანსა ამაოდ ჰრეპავდა დაფარჳა სიყვარულისა თჳსისა: იგი უმზერდა, თუ ვითარ მტაცებელთა მიერ მისთა მიიტაცოდა ელენა განსისხლებულთა ქელთაგან მისთა გამოგლეჯილი.

მთრთოლარე, ფერმკრთალი ვითარცა მკვდარი ელენა წარსდგა წინაშე განრისხებულისა მშობლისა. ელენას არა ძალედვა ატანად შეუწყალებელისა რისხვისა მისისა, სიძულილის. რომელსაცა უჩვენებდა მამა იყო ათასწილ საზარელ ვიდრეღა თჳთ რისხვა იგი. ამპარტავანი და მოუგერებელი კაცი ესე ჰსტიროდა უბედურებასა ზედა თჳსსა ცრემლითა მდუღარესა სიმწარისათა და ჰფიცავდა, რომელ წინაშე თვალთა

[library stamp]

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ქალისათა შეაჯერებს გულსა თჳსსა სიკვდილითა მისითა, რომელსაცა უწოდა იგი მამაცოჳწმებელად ქალისა. ამირან ფარულად ცნობილიყო ყოველთათჳს ელენასმიერ. იგი ჰსცოვრებდა მაღლობელ საყვარლისა თჳსისა და კმა ჰყო-მსწრაფლ ყოველგან სიკვდილისათჳს თჳსისა.

ამას შორის, მშჳენიერსა, მეუღლესა ამირანი-სასა გულსა შინა დაჰრთულიაქვნდა ნაყოფი საიდუმლო-ჲსა ქორწილისა მათისა. თუმცალა აქვნდა შიშ მეუძლებლობისა დაფარვად თვალთაგან სახლობისათა მდგომარეობა თჳსი, გარნა იგი მეიცვლებოდა დაბნელის მო-ლოდებითა, რომელ მეიქმნება დედად და მისცემს მეუღლესა თჳსსა წინდსა უბედურისა სიყვარულისასა. ელენა ჰგრძნობდა მისლოებასა ამის ჟამისასა და მეხედჳა მამისა განაწითლებდა მას თჳთ მიშისა გამოცვლილჰყოფდა მას ... ხნეული, რომელიცა მიიღო ელენამან მრავალთა ვნებათაგან, განუცხადა სახლობასა და ჰსთხოვა მამასა, რათა ნებაჰრთოს წარსვლად გარდაცვალები-სა დედისა თჳსისა ერთს მეგობარს ქალთან, რომელიცა იყო სარწმუნო მონაწილე ვაებათა შინა მისთა და საკუთარი იმედი მისი. ამა ელენასი თანხმაიქმნა გაშვებასა ზედა მისსა მოლ-ოდ ამისთჳს, რომელ დარწმუნებულიყო სიკვდილსა ზედა ამი-რანისასა.

მუნ, მყუდროებასა და განმხოლოებასა შინა ელენე [illegible] ჭეშმარიტი გამოხატულება მეუღლისა თჳისა. დღენი მისნი მიმდინარეობდნენ ყრმის აკვნის გვერდზედ; მას ჰსურდა აღზრდა მისი კაცთაგან მოშორებით, რ ეს იყო ნაყოფი დევნულის სიყვარულისა; თჳთ აწოვებდა მას ძუძუსა და ხშირად ცრემლითა დალბობილჰყოფდა მას. ოდესმე მეძწოლობითა ღამისათა ამისრანი გაჰკჳრვებიდა ნახვასა ელენესსა საცხოვრებელსა შინა მისსა. მაშინ ელენა არწმუნებდა მას წინდსა, ურთიერთობისასა—ღამიზის მჳლისასა. მეუღლენი ჰკოცნიდნენ ყრმასა მას, ჰგოლებდნენ ერთად უბედურებასა, მიწეულსა დროსა მამისა მისისასა. ,,საყვარელო ყრმაო!" ეტყოდის ელენა ქმითა მით მოწყლულთის სულისათა, რომლისაცა სმენა შეუძლებელარს თჳნიერ მღერისა გულითადისა მოძრაობისა: ,,ცხოვრე უბედნიერეს დედისა [illegible] სა! ვილოცავ ღმერთსა, რათამცა ფიცხელი სჯულ), რომელიცა შემომიძღვა მე არიყოს მოწყინილედ დღეთა შენთაცა!"— უბრავი, აღტაცებული ამირან მოეხვეოდა მეუღლესა თჳსსა და თავსა თჳსსა ბრალეულჰყოფდა ელენას სიმწარეთა შინა. ხოლო ელენა ნუგეშსა ჰსცემდა მას სიტყვითა და ჰასუხსუგებდა კვნესასა ზედა ღიმილითა, შერეულითა ცრემლთათანა.

განვლო რჳა თთჳემან იმდროიდგან, რაც ილენა ჰსა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ხოვრებდა სოფელსა შინა. აუწყეს, რომელ ვინმე ნათესავთაგანი მოვალს სანახავად, იწყო მზნა ადგილისა, სადაცა უნდა დაჰფარული დროებით მე თვისი. ერთსა საღამოს გვიან, რაჟამ ამირინ გამოვიდა ელენასა, შეესწა ყმა მისი, მერეული მძაფრისა ყვირილისა და მუქარისაგანა მამისა მისისა: მან ეგრეთვე შეესმა თოფისკმაცა!.....“ ძლიერად შეკრთა გული ელენასა. ხხუა არარაჲ წარმოუდგენოდა თუალთა მისთა, გარდა სახისა მეუღლისა კეღვითა მამისა მისისათა ვითამცა მოკლულისა.,, ამირან, ჩემი ამირან მოკლულ არს! ოჰ! იგი მოკლულ არს, უბედური!..“ განაგრძობს იგი უბედური გაწირულებასა მინა. ციებით თრთოლა გარდაჰკრა ხხეულსა მისსა; განმსჯელობა აღრეულ არს, იგი არღა არს გრძნობასა შინა: არღა იცის სად ყოფილ.... მიწრაფლ შემოისმა კარების რახუნი. ესე არს ჩემი მისი, სადა გაიქცეს!..,, სად დაიმალოს!... ვითარ მოამორნის მხედველობანი მისნი ყრმისაგან, რომელიცა უპყრავს მას კელითა მისა!... ელენა ისწრაფის ტალებულს ფანჯარასთან, უნდა გარდახტომა, გარნა მფოთისა და გონების შეშლასა შინა მყოფი. აგდებს მას უბედურსა მკვილსა.....

გარდახდომისაგან შემრწუნებული ელენა მოვიდა გონებაზედ, მიჰკვრდა ფანჯარას და ამოუშვა საზარელი კვნესა. კა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ები გაილო: მამა შემოვიდა მასთან, ამჟამს ელენა დაბრ-
ცდა ⁊ წარიქცა უგრძნოდ წინაშე ფერხთა მამისათა.
წოდს კაცთა, ამათთან იგიცა ცდილობს გარემო ქალა-
ქისა, აძლევენ სასუნებლად მაგართა სპირტთა ⁊ თუ...
ას მცირე მცირედ აღეხილვიან. უმრავარს, არა მოიჭ...
ა ერთისა ლექსისა შევალს იგი ღრმასა ზრახვასა შინა. ღ...
რულ წუხილი მისი მიიღებს უწინარესსა ძალსა. ჰხედავს,
რომელ მუნ მყოფთა ჰსურსთ მისთვს ძილი, ვითარცა არს თვთ
უკვდილესი შემსუბუქება, იგი მიიფარვის ⁊ რაჟამსცა მხილ-
ველნი მისნი მძინარედ განისვენებდნენ ყოველნი მყნიდგან, მძი-
წოლარე ყოველთა წევრთამიერ ცარიელა მოაჯირიდამ, ვითა-
რცა უგუნური. აზრი მისი იყო, რათა ჰპოვოს ლემი მკვი-
დისა თვსისა. უშედეგო ჩხრილი ქვასა ზედა დაცემული,
ჰსცურავდა სისხლსა შინა თვსსა . . . . . ქამსა ამას სახილ-
ველისასა, მოყვარნი მოეხვივნა მას, კვალადცა გულს ეყრებო-
და, გარნა იქმნა ძალი ღვთისა ოლო სისხლმოსვრილი სხეული
მკვდისა, აჰკოცა, შეახვია ბადრში ⁊ ცრემლით აღთი მიისწრაფა
უუმახლობელესსა ქალაქსა.

ელენა მივიდა რა მუნ წარსდგა წინაშე მკურნებულთა
მსაჯულთა, ფერმკრთალმან, განსვრილმან სისხლითა მისა
თვსისითა, დაიყვირა, ,, აჰა '' — მოჰკლა ჩემი ⁊ ჭუჩმენა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მათ მოკლული ყრმა: „აჰა ყრმა, ესე არს შვილი ჩემ-
მე ვარ მკვლელი მისი; მე ვარ, მსაჯულნო! აღასრულე-
თ სამართლიანობა თქვენი: დამსაჯეთ მე ამისთჳს . . . . . მურთ-
გეთ დედასა!“ სასიკვდილისა ამას ზედა მსაჯულნი საკვირ-
ველთა ამათ სიტყუათაგან, უძრავნი და შიშისაგან დამუნჯე-
ბულნი მსაჯულნი იდგნენ მდუმარედ. ელენა მიუთხრობს მათ
ბრალსა თავისა თჳსისსა და ჰფარავს გარემოებათა, განმა-
ლხინებელთა ქმნად გარდასრულებისა, რომელნიცა განამა-
რთლებდნენ მას, იგი აღიარებდა მსაჯულთა მსწრაფლის
აღსრულებისათჳს სასჯელისა, ჰსთხოვდა უსამართლოებასა ზედ
სჯულთასა და მიუწოდდა დასჯასა, რომლისაცა ღირ-
იქმნა.

ჟამსა მას შევალს ელენას მამა. რა ესმა ელენას გაქცე-
ვა, იგი შეუდგა კვალსა მისსა. შევალს და ვითარი სახილვე-
ლი წარმოუდგების თუალთა მისთა! . . . . . ქალსა ჰხედავს
სამიმარესა განწირულებასა შინა, რომელიცა ბრალეულჰყოფ
თავსა თჳსსა მკვლელობასა შინა დასამტკიცებელად ჭეშმა-
რიტებისა წარადგენს სისხლსა შინა მოსვრილსა სხეულსა შვი-
ლისა თჳსისა!..... ელენამან იხილა რა მამა, შეწრძუნდა, მო-
ამზადა თჳალნი და პირზედ დაიფარა კელი. „ღმერთო მეახლოვე-
ების. უბედური ქალსწუნდა გაქცევა და წარიქცევის. უგრძნოდ

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თისურიელთა რა მოიხსენა მან, რათა მამა მისი

რომ დაჭმორჩილდა იგი და განწირულებასა შინა ჰსწყევდა ყრმსა თვისსა შობისა და გარდამაკვდებულსა სიფიცხესა თვისსა.

ამას შარის მსაჯულნი, მეცადინეობდნენ, რათა ცხად ეყოთ ჭეშმარიტებამისი, რომელიცა ძლიერ ელენამანწისაშე მათსა. თუმცალა მათ მალიედუთ, რათაეპოვათ საქმესა ამას შინა გარემოებანი, რომელნიცა განამართლებდნენ ელენასა წინაშე კაცთა იგარნა არა მალეიდუთ გამართლება წინაშე სჯულისა ... ეჭვნი მათნი მწრაფლად გარდასწყდნენ: ვაებით იხილეს მათ მწარე ჭეშმარიტება.

დასრულება შემდგომს ნომერსა შინა.

სტიხთ ქმნილება

თოვლი.

აჰ ადგირივნენ ფრქჩილიანი მთქრის ფერისა ფერფლიანი:
ესე არს ორთქლნი ყოველთა: ცხოველთა, ტყეთა, ველთანი,
თოვლად შექმნილნი ყინვითა, ლბილნი ვით ბურტყულნი ფრთეთ-
ანი;
უქაროდ მშვიდად ზე სცვივანნ, ქარში იწყვიან ფეთქანი,

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ამან განახმო ბუნება, [illegible] მთა და ველია;
სჳეტაკვლა ჰხედავს ყოველი [illegible] მელთ ალაბმერელთა;
ღრთის!..... ჰაერსა სხმე[illegible] ცვეით ფერთვალ მორთული
ველია:
მთა, ხორცა, ვაკე წელ[illegible]ნ!.. ხოლო არცერ[illegible] სველია.

ვხედავთ მესვისა ზამთრისსა, ფიცხელის ყინვის მკურო-
ბელსა,
გვირგვინოსნობით მფლობელსა, სხივთა სვეტაკვალ მორთულელსა,
თეთრსა, თეთრით: მოსილსა: ჰმკვენის ფიფინი, რომელსა.
მოჰქრის ლევნ ზოლნი ალმასთა ქარსა, მარგალიტთ მომსხმე-
ლსა —

ამან სიმძლავრით წარუღო ნაყოფთა სრულად მალია;
შემოდგომისა მფეფხ განაძო დანამალია;
ყვავილნი მთათა და ველთა მოსპრა, მოსწყვა და გალია;
დაჰფარა, დაჰკრა მწვანენი, მანკა ალაგო სხლია.:

ბუნება ესე სოფლისა, შემცვლელი მიწყივ სახისა
მეკითხველთ ეკმავის ოეტრილ, წარმომდგენელად ჩალხისა;
მეის, მეუდროებისა: „ სისხლოჩქ[illegible]ფად!..." ალიდეთურებად

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ერთის ბრწყინვალედ შეშლილი,, სხვისა თავხისა.

მძლავრობს, მუსიკარებს ეს მეფე, მეფობს სისხლსა და მრჩხავს
ქუჩმრთმთა ჯვარცმულო, დაჰკავლობს, მუმლთა და უწყის მუსრჩავს
მცხოვრებთაც შეაწროებს: მიეცემიან შემურჩისა:
ცეცხლი დაგზნეს, ვერ დაჰხურავენ: სახლთა აწყვეტენ თავურჩხრებს.

მძიერი მძლავრობს, მას ზედა, ვისიდენ თვით მეფერეების.
მაღალს სხვა მაღლობს, თანდითან ზედ მიდის ცამირევის,
მერე, დღეისა სწორი არვინ არის: მაღლებს მეცნობა მერევის?
ეგრეთ ამ მძლავრსაც სხვა მძლავრობს, სხვა უმეტეს ერევის.

მზე, აღჭურვილი სითბოთი, მას დასჭკრებს ტურფის ქცევითა:
ეძლევის ბრმიდით, მხევის სხივის ერთ ქუჩებით.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ფეცხლი თოვლი ცისკროვნებს, ამაყობს სპეტაკობით;
მაგრამ გლახ მისი სილაღე მდაბლდების მყუდროებითა.

დასრნების, გარ საქარიელის: წყალადვე იქცევის მზისაგან.
ეს მოგვაგონებს ხრწნილებას, ჩვენსაც მივიღეთ რისაგან:
მიწანი, მიწად ვიქცევით; ვით იცხოვლეს ვისაგან.
თოვლი იცვლების მზისაგან; ჩვენ, კაცნი მხოლოდ ღუთისაგან.

ტე... ლია მიწ. დ.——მა....

პოემა.

ოსური მოთხრობა.

განგრძელება.

„შეწრაფლად წარვიდეს ერისთავნი მეფისა წინა,
„კაცი გაგზავნეს დაიბარეს კახი ბიძინა,
„რა ჰსცნო ბიძინა ო– მანცა მყისად მათვე მომართა,
„მალე შეეყარა სარწმუნოთა, თვს მეგობართა,

„რა იხილეს სამნივე ერთად ჩუენმა მეფემან,
„ოხვრიდა მწარეთ, დაიბრალეს ყოველმან ერმან
„ახოვანება, ჴეროვნება და სიმხნეობა.
„მერე მათ იწყეს მეფის წინა ესრეთ უბნობა,
„ნუ ჰსწუხ მეფეო არც რა გაქვს ღრმა საფიქრელად,
„ვართ მზა ქართლისთჳს, ჩუენ მარადის სისხლ დასაღვრელად
„ეგრეთ წარგვზავნეთ, ვითა უთქვამს კვლავ შეკრულნი
„მამულისათჳს მოვკვდებით, ვართ მოხარულნი.

გაგზავნეს სპარსეთს ერისთავები,
და შეუკრესცა მხნენი მკლავები,
სტიროდენ მათ თჳს სრულად ქართველნი,
ესრეთ უბნობდნენ ჭაბუკნი ქველნი.
ჰსჯობს მაგ ტირილსა, წინა ხედვიდეთ
ფარ საქმეზედ ჩუენ მოგვბაძვიდეთ
შესწიროთ თავი მამულსა მსხვერპლად,
რომე მტრისაგან დაშთეთ უვნებლად.
გიყვარდეთ ძმანო, თქვენი მამული
მაზედან გაქვნდეთ, მტკიცებით გული.

*

ეროვნული ბიბლიოთეკა

,,რა მიიყვანეს ერისთავნი მეფის წინარე,
,,სახე უჩვენა მრისხანების შესაშინარე,
,,მარამ [illegible] ჰკვირვებოდა მათ მხნეობასა,
,,რომ ვერ [illegible] ჰპოვებდა მათ სახეზედ შეძრწუნებისა.
,,თქუენ [illegible] იგინი [illegible] სიგიჟით ჩ თავხედობით,
,,გონებდით [illegible] რომ სპარსეთისა ხრმალ დაამხობდით.
,,[illegible] რაცა კახეთს იყვნეს ოდესნ,
,,[illegible] მრავალნი სპარსეთის ლაშქარს გაუყვანდენ!
,,რის თქუენ [illegible] ჩემით ჰპოვეს მეარჩენობასა,
,,მოსთვს [illegible] ლვითა ჩ, მოწიწებით შეწყნობასა
,,[illegible] ჰკითა, ანუ რაგვარ მასა ჰბედავდით!
,,რად არ [illegible] მაამზით ვერ წახვიდოდით!

*

,,[illegible] გაურბნოთ თავსა თქუენსა თქუენ განუსაჯეთ,
,,ამ საქმეს მოქმედთ ვითარ გვსაჯეთ ევრეთ ისაჯნეთ.—
,,ჰასუხით უჴეს ესგვარ სახით მათ ერისთავთა,
,,ნუ ჰგონებ მეფევ შეუშინდეთ, შენთა სიმკვეთა.
,,სიყრმით ჩუენითგან სიყუარული გვაქვს მამულისა,
,,ჩ გარდავსწყვეტთ ემობელთათვს დავღვრა სისხლისა.
ვით მოიომენდა გულით ჩუენი ესთა საქმეთა!
,,ვხედავდით, ცოლ შვილთ საზრდოთა გუვანდათ თქუენ,

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ტყვეთა:
„გსურდათ აღხოცა სრულებითა ჩუენისა ჴსჯულის,
„ჩვენსა შინა არღა გვესმის ძენი მამულის!
„მაშა თუ ვითარ გვიწოდებენ ძენითა ივერთა!
„თუ ვერ განვდევნით ჩუენის სახლეჯარით მამულის მტერთა!

*

„შვილო არ უწყი ესრეთ არს ძნელი,
„ქართველი ისე ძლიერ სათქმელი:
„ვენა ვერ იტყვის მათ მხნეობასა,
„იტყოდენ თითოეული ტანჯულებასა,
„სურდათ მათთვის მუსულმანობა,
„დაუდვენ მტკიცედ ჰქონეს ღუთოვნობა,
„რა ველარ მოხვდენ თჳსსა სურვილსა,
„უბრძანეს ჯალათს მზად შეჭურვილსა:
„ვაჰ მე ჩემდა! რა მძიმე სათქმელად . . . !
„მოჰკუეთნეს ჭაბუკნი, მათ სატანჯველად."

*

„ერისთავთ თავნი დააყრევინეს,
„ზიმინას თვალით ეს ამზერინეს.
„ეტრანთ ამით შეშინდებოდა,
„და ძმათა თჳსთა განშორდებოდა.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

„რა ვერც ბიბინა მოცაბირეს,
„მაზედ ჟღერეს სპარსხი გაჭრისხლეს.
„ვით თქუას ერამან ესრეთ ენაშა,
„რა კოცხუა, ბისერა, რა კოცვზედ შესმა.
„როს ამითიცა ცეო მოიზილეს,
„ესლენი რისხვა ველარა ზღვეს,
„ჰყვეს მხნე ბიბინა განბ. მელებული,
„ჰქონეს ნაწილ ნაწილ დაწვლილებული,

*

მშვიდობით ივერთ მაშვენებელნო,
მამულისა ჩვენის თავშეწირველნო :

— — — — — — — — — —

— — — — — — — — — —

თუ მიეჰბამათ ჩუენთა ივერთა!
ვით ვერ განჰყრიდენ თვისგან თათართა!
ან ვიწყევ ჰქონდეს თუც სამწყსაროს
განცვიფრდე მკრთომ გესალოცაროს :

დასრულება შემდგომის ნომერში.

ალეგორია

აღთქმის სარკე

(თარგ... რუსულ...)

ურმეებრივი უმანკოება.

ცხელსა და ველურსა მხარესა, გზასა ზე-
და ჯვარედინსა იწვა ურმა ჩჩვილი [illegible] ფრთოვა-
ნნი [illegible], ასულ [illegible] შემოსილი და [illegible] არა-
ნ არ ისწავლა ურმეობისა კვილსა მისსა, [illegible]
[illegible] სიცოცხლესა [illegible] ბაგეთა მისთასა — კეთილმო-
ქმედი ფერი, ჰხედვიდა რა სურნელების ნიავსა, რომელიცა წა-
რმოება მისთვის, არამედ სასიყვარულოთა [illegible], ნი-
ვისა მისგან მიტაცებული, [illegible] ჩჩვილი, [illegible] მისთანა,
[illegible] ტკბილისა [illegible] მისისა გან-
[illegible] და მით [illegible]
მოქმედნი ბაგენი.

დასრულება შემდგომს ნომერსა შინა.

ნებართულობის დაბეჭდვა: ტფილისი, თებერვლის 10-ს 1852 წელსა.